

*Котович В. В.,**доктор філологічних наук,
завідувач кафедри української мови**Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка**Кравченко-Дзондза О. Е.,**кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри фундаментальних дисциплін початкової освіти**Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

МЕТАФОРА ЯК ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ МАРКЕР (НА МАТЕРІАЛІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ ПОЧАТКУ ХХ СТ.)

Анотація. У статті розглянуто метафору та інші образні засоби мови, засвідчені у творах Б.-І. Антонича, В. Будзиновського, Б. Лепкого, С. Рудницького, В. Стефаніка, О. Турянського, І. Филипчика, Марка Черемшини, як мовнокультурний маркер та як вияв образного світобачення західноукраїнських майстрів слова початку ХХ ст.

З'ясовано, що художній дискурс цього періоду, означений глибокою любов'ю до рідного краю та людей цієї землі. Мова творів багата образними засобами, серед яких чільне місце відведено метафоризованим лексемам. Вивчення художньо-ціннісних орієнтацій, метафоричних словесних образів, створених майстрами слова, демонструє етнокультурологічні засади національного світосприйняття, дає змогу пізнати вималювану письменниками національну мовну картину світу.

Під метафорою, наголошено в статті, розуміємо процес перенесення у свідомості носія значення однієї мовної одиниці або категорії з одного об'єкта на інший мови на ґрунті схожості між ними. Аналогія та асоціація, закладені в природі метафори, ведуть до виникнення образу, який демонструє неповторну мовну картину світу. Проведено лінгвопоетичні студії над образними лексичними одиницями, які являють собою «тріумф поетичної техніки» письменників та органічне поєднання з національною культурою народу.

Обґрунтовано, що в західноукраїнській літературі 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. явище «антропонімізації» природних явищ, тобто приписування живій і неживій природі процесів і дій, пов'язаних із діяльністю людини та протилежний до «антропонімізації» процес: порівняння людини, її дій з явищами, характерними для неживої природи, рослинного й тваринного світів, автори передавали через власні спостереження, створюючи неповторний авторський стиль та водночас зберігаючи вірність загальним тенденціям національної культурної традиції.

Зроблено висновок, що західноукраїнські прозаїки початку ХХ ст. проявили себе знавцями людських душ, стали творцями нового художнього бачення та збагатили український художній дискурс образними метафоризованими лексемами.

Ключові слова: метафора, лінгвокультурний маркер, вторинна номінація, переносне значення, західноукраїнська проза початку ХХ ст.

Постановка проблеми. Питання взаємозв'язку мови й культури стало осердям сучасних мовознавчих досліджень. Мова та духовні сили людини розвиваються не окремо й не послідовно, а формують монолітну інтелектуальну єдність [1, с. 44]. Надзвичайної ваги набувають сьогодні лінгвокультурологічний та етнологічний напрями лінгвістичних студій, що уможливають осягнути світогляд народу, особливості його історії, культури, мовної картини світу [2, с. 63]. У системі лінгвокультурологічних засобів мови неабияка роль належить тропіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Від праць О. Потебні, І. Франка, І. Огієнка до мовознавчих досліджень В. Ващенко, С. Єрмоленко, Н. Сологуб, В. Жайворонка, В. Кононенка та багатьох інших сучасних творців наукового дискурсу проаналізовано семантичні асоціації слів, пов'язаних з культурними традиціями носіїв мови. Вчені вказують на специфіку семантичних асоціацій, властиву не тільки лексичним новотворам, значенням яких притаманний національно-культурний компонент, а й звичайним нейтральним загальноживаним словам, поширеним у різних культурах та зафіксованим у різних мовах. Має місце активне обговорення проблеми перетворення слова на символ, семантика якого є результатом інтеграції та переосмислення на асоціативному рівні його прямих, переносних і конотативних значень під впливом культурного контексту. Залишається актуальною необхідність вивчення слова в контексті всіх знакових систем культури: народних традицій, фольклорних і художніх творів тощо.

Мета нашої статті: розглянути тропіку і, зокрема, метафору як мовнокультурний знак, виявити специфіку образного слововживання у творах західноукраїнських майстрів слова початку ХХ ст. (Б.-І. Антонича, В. Будзиновського, Б. Лепкого, С. Рудницького, В. Стефаніка, О. Турянського, І. Филипчика, Марка Черемшини), окреслити лінгвокультурне маркування таких одиниць.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найяскравіші риси поетичної форми нової течії в українській прозі початку ХХ ст. вичерпно схарактеризував Іван Франко: «Коли старші письменники завсіди клали собі метою описати, змалювати такі чи інші громадські чи економічні порядки, ілюструючи їх такими чи іншими типами, або змалювати такий а такий характер, як він розвивається серед такого чи іншого окруження,

нові письменники кладуть собі іншу задачу. Для них головна річ людська душа, її стан, її рухи в таких чи інших обставинах, усі ті світла й тіні, які вона кидає на ціле своє оточення залежно від того, чи вона весела, чи сумна. Коли старші письменники виходять від малювання зверхнього світу – природи, економічних та громадських обставин – і тільки при допомозі їх силкуються зробити зрозумілими даних людей, їх діла, слова й думки, то новіші йдуть зовсім протилежною дорогою: вони, так сказати, відразу засідають у душі своїх героїв і нею, мов магічною лампою, освічують усе оточення... В порівнянні до давніх епіків їх можна би назвати ліриками, хоча їх лірика зовсім не суб'єктивна; навпаки, вони далеко об'єктивніші від давніх оповідачів, бо за своїми героями вони щезають зовсім, ... заставляють нас бачити світ і людей їх очима. Се найвищий триумф поетичної техніки, ... се спеціальна душевна організація тих авторів, виплід високої культури людської душі» [3, с. 108]. Ці слова видатного українського письменника, дослідника української мови та літератури визначатимуть напрям наших лінгвістичних студій.

У творах західноукраїнських письменників початку ХХ ст. спостережено новий етап образного освоєння світу, «перехідний до глибшої і повнішої метафоризації» [4, с. 87]. Метафора як стилістичний засіб надзвичайної місткості – явище поліфункційне. Виконувана нею роль завжди залежала від конкретних завдань, які ставить перед собою автор. Крім власне образної, метафора виконує в художньому творі й низку інших функцій: передає авторську оцінку персонажів, є засобом характеристики їхньої зовнішності, психології, мовлення, а також здійснює загальностилістичні функції – експресивну, жанроутворювальну тощо. Створюючи метафору, митець порушує традиційні системи семантичних відношень: він будує свою метафоричну модель бачення людини та довкілля.

Персоніфікуючи реалії природи, автори лірико-психологічних прозових творів уособлюють їх, надаючи функції живих істот. Цим досягається розуміння спільності всього живого на землі, ословлюється ідея його взаємозалежності та взаємозумовленості. Дії та вчинки, властиві людям, переносяться на явища природи, одухотворяючи їх. Це надає художньому мовленню прозаїків глибокого ліризму й водночас філософського звучання: гори-велетні сховали білі голови в чорних хмарах /О. Турянський/; небо кам'яне і мідяно та холодно дивиться на землю /О. Турянський/; ліси дивувалися старому голосові /Марко Черемшина/; скали застогнали /Марко Черемшина/; червоне сонце кинуло їх тіні, через межі /В. Стефанік/; стогнуть дерева /Б. Лепкий/; сонце сміялося над ними; місяць моргає на зірки /Б. Лепкий/; зорі весело виморгували /Л. Филипчак/.

У стилістичній системі художньої прози початку ХХ ст. персоніфіковані образи природи найчастіше функціонують як розгорнуті метафоричні структури. Раніше в українській літературі переважав об'єктивний опис якогось природного явища чи пейзажу, а потім зазначалось, яке враження вони справили на душу героя, які викликали в нього спогади, асоціації (наприклад, у ранніх творах М. Коцюбинського). У західноукраїнській літературі 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. явище «антропомізації» природних явищ, тобто приписування живій і неживій природі процесів і дій, пов'язаних із діяльністю людини, з функціонуванням організму, з подібністю до частин її тіла, створює

суб'єктивний малюнок – усе передається через власні спостереження і сприймання персонажів [5, с. 93]. У творах людина й природа тісно пов'язані, психічні переживання особи переплітаються з враженнями від спостереження картин природи, що і зумовлює метафоричний перехід: людина переносить свої почуття на природу, приписує їй людські відчуття – відбувається персоніфікація явищ природи, олюднення їх, оживлення природи: вечір обіймає мене холодним подувом /Б.-І. Антонич/; сонце чепурило розливним золотом свого світла всю природу /О. Турянський/; гушавина розгомонила срібним сміхом /О. Турянський/; понура тьма хмар поклася гробним каменем на замучені душі /О. Турянський/; морози кулаками лускають /Марко Черемшина/; сонце розсипалося золотим піском по вулицях і площах великого міста /Л. Филипчак/; степ осотується імлюю /Б. Лепкий/; степ мовчав і корчився з болю /Б. Лепкий/.

Засіб персоніфікації природи, відомий в українській літературі від «Слова о полку Ігоревім», на початку ХХ ст. набув особливого поширення, оскільки відповідав новим завданням, поставленим перед молодими західноукраїнськими письменниками. Художня думка бачить у звичайних побутових явищах і предметах щось наділене додатковим потенційним змістом. Метафора може вільно об'єднувати в собі безмежну поетичну уяву з досить чіткою раціоналістичною основою: у В. Стефаніка – вікна посліпли, дзвони заміли, у Марка Черемшини – хата застогнала, хата моргала, двері сердилися, вікна хмурилися, в О. Турянського – хата питає, мури стогнуть, у Б. Лепкого – танцюють стіни, позіхає канапа. Предмети матеріального світу стали не просто емоційно-насиченим фоном для людських вчинків і почуттів: матеріальний світ (село, хата, дзвіниця, скрипка та ін.) діє майже на рівні сценічних персонажів, виявляє глибинну підтекстову структуру розповіді. Рівень персоніфікації неодухотвореного матеріального світу є таким, що в прозових творах одночасно присутні два аспекти: реальний і метафоричний, але обидва утворюють органічну єдність, перебувають у стані взаємопроникнення.

Упадає в око окрема група метафоричних утворень цього типу з незвичайною сполучуваністю метафоричних компонентів: її думки ще з весільного деревця не позлітали /Марко Черемшина/; здавалося, що той голос шукав великої згуби, а не можучи її віднайти, бив собою о скали верхів і вибігав у село на скаргу /Марко Черемшина/; спомини з жалем, з розпукою ткали плахту /В. Стефанік/; молитви щебечуть по вуглах /В. Стефанік/; захриплий з утому голос скаржився по стократ /Б.-І. Антонич/; але мовчанка вибачала устам за їх сором'язливість /С. Рудницький/. Таке тяжіння західноукраїнських письменників до асоціативно-ускладненої метафоризації зумовлене високими вимогами, які ставили перед собою самі художники слова: загальноприйняті або відомі вже в літературній мові засоби зруйнували б образ і не збуджували б тих асоціацій, які було важливо авторам викликати в свідомості читачів. Водночас на творчості письменників позначився вплив нових віянь у мистецтві, які вимагали, щоб у центрі художньої уваги були особисті почування, мінливі настрої, вся складність індивідуальної людської свідомості [6, с. 5].

Не менш істотне значення має і зворотний до «антропомізації» процес: порівняння людини, її дій з явищами, характерними для неживої природи, рослинного й тваринного світів. Цей тип представлений у нашому дослідженні невеликою

кількістю метафоричних сполук: дівчина, замість піти на торг і принести гріш, готова зів'янути в гаремі сина /В. Будзиновський/; богачки зеленіли по снігові із зависті /В. Стефаник/; Марія задеревіла від вашого співу /В. Стефаник/; бадіки деревіли /Марко Черемшина/.

Характерними для мовотворчості західноукраїнських прозаїків є також метафоричні конструкції із семантичною невиразністю, у яких асоціацію, метафоричне перенесення введено в контекст через порівняльні сполучники мов, немов, наче та ін., а також модальні слова (здається, здавалося): наче серце увірвалося в нього /Л. Филипчак/; наче б коса смерті устряла їм у мозок /Л. Турянський/; гроза чорних хмар наче посилає їм лише одну думку /Л. Турянський/; здається, що вся природа заперла дух і прислухається /Б. Лепкий/; коні мов плывуть по снігу /Б. Лепкий/; здавалося, що той голос шукав великої згуби /Марко Черемшина/. Такі метафоричні перенесення відшуковуємо в повісті-поемі О. Турянського «Попа межам болю» та в ранніх творах Б. Лепкого. Вони були традиційними для мовотворчості Марка Вовчка, Г. Квітки-Основ'яненка, І. Нечуя-Левицького, де «метафора часто являла собою щось середнє між порівнянням і метафорою: вона обов'язково вводилася через порівняльні слова мов, наче та ін.» [4, с. 87].

Важливим компонентом естетичної системи західноукраїнських письменників є семантика кольору. Назагал, кольористика у творах письменника є елементом його ідіостилю та світобачення. Назви кольорів «мають велику смислову значимість, викликають широке коло асоціацій» [2, с. 60]. Зазвичай у досліджуваних творах вживаються якісні прикметники, що означають відомі кольори, однак здавна з тим чи тим кольором пов'язують певні оцінні уявлення негативного чи позитивного плану. Переносне вживання прикметників на означення кольору часто має відтінок символічного значення, а перенесення відбувається із сфери фізичної на сферу психічного, соціального. Так, прикметник чорний вже традиційно викликає негативні асоціації: чорні думки, гадки, чорна душа тощо. У повісті О. Турянського «Попа межам болю» актуалізуються такі значення епітета чорний: 'страшний': чорні хмари закрили заздрістю сонце і блакить неба й повисли над ними, як велетенські чорні крила всесвітнього духа знищення, 'темний': а там недалеко на край неба гори – велетні сховали білі голови в чорних хмарах. В оповіданні Марка Черемшини «Писанки» епітет чорний набуває символічного звучання: моканові гадки... корчилися під хмарою чорного жалю. Епітети на означення світлих, яскравих кольорів пов'язані з подіями, явищами, приємними для людини, з тими, що викликають емоції радості, щастя, а епітети на означення темних кольорів – з явищами, які викликають негативні емоції, гнітючі враження: завдяки науці я знайшов для свого чорного життя світячу мрію /О. Турянський/; так, наче б дивився Мокан, як його темні гадки сідали воронами на крила /Марко Черемшина/. Стилійстично важливими є також епітети, що відбивають протиставлення людини й тварини, приписуючи людині якості, характерні тим чи тим тваринам: медвежі лапи /О. Турянський/, крокодилячий рот /Б.-І. Антонич/; вовчий погляд /Л. Филипчак/; вовчий апетит /О. Маковей/; баранячий розум /В. Будзиновський/; лисяче лице /Марко Черемшина/. Різні якості тварин лягли в основу абстрагування, переносного вживання таких озна-

чень для характеристики людини. Так, у значенні 'сильний' у романі «Син землі» О. Турянського вживається прикметник медвежий: Куценко захопив управителя у свої медвежі лапи. А в творі В. Будзиновського «Осаул Підкови» епітет баранячий зберігає фольклорне значення (баран у народній пам'яті уособлював завжди такі риси, як обмеженість, тупість, недалекість): Вже те, що ти мені набрехав, показує, що в тебе баранячий розум.

Великою різноманітністю й особливою інформативністю відзначаємо структури з порівняльними зворотами. Художня мова використовує «семантичну глибину порівняльних зворотів, щоб образно передати асоціативні зв'язки між поняттями, щоб неозначеність цих зв'язків перетворити на джерело мовної експресії» [7, с. 152]. Механізм творення образного значення за допомогою порівняння розкрив О. Потебня. На прикладі української народної пісні вчений дослідив умови, необхідні для розуміння цього тропу: «... хоч яке було б прекрасне порівняння, але воно примушує нас думати про те, що зовсім не містить необхідної властивості суб'єкта думки» [8, с. 111]. Художньо-образні порівняння викликають у уяві нібито звичні картини і водночас роблять текст багатоплановим, закликають до праці думку й уяву читача. Прагненням письменників наблизити далеке, світле, недосяжне до щоденних, звичайних речей, явищ, людських реалій пояснюємо часте вживання ними порівнянь з об'єктами сонце, зірки, місяць: як зірочки, усміхнулися писаночки писані /Марко Черемшина/; мов промінь сонця до зорі, так він до неї біг /О. Турянський/; ясне чоло, як сонце /В. Стефаник/; спинка при ковнірі горіла, як вечірня зірниця /Б. Лепкий/; хмарка ввійшла, наче те місячне проміння, що крізь вікно продирається /Б. Лепкий/; голова кругла, наче місяць у повні /Б.-І. Антонич/.

Порівняння людини з твариною містить як загальномовну, так і стильову семантику: у порівнянні людини з конем до загальномовної зараховуємо ознаку сили, витривалості, а до актуалізованих художнім стилем – ознаку людської вдачі – норувий, неспокійний: отець парох, як лошак, побіг до хати /В. Стефаник/; як молоді коні, з тягарем під гору рвуть /Б. Лепкий/; дівча, як молодий кінь /Б. Лепкий/.

Різний зміст реалізовано в порівнянні людини з собакою (псом). Найперше – загальновідоме значення 'вірний': Була се стара невільниця, вірна, як собака /В. Будзиновський/. У поєднанні з характерними усталеними означеннями об'єкт порівняння набуває значення 'злий', 'небезпечний': люди, як голодні пси, снувалися /Б. Лепкий/; Сабо гарчав несамовито, наче скажений пес, який даремно обгризає засохлу костомашу /О. Турянський/.

Цікавими є порівняння, в яких порівняльним об'єктом виступають назви культурно-побутових реалій українців. Словник таких об'єктів різноманітний: папір, стіна, хата, дзвін, дзвіниця, веретено, бочка, м'яч та ін. В основі цих порівнянь лежить «принцип локальності уявлення, який від самих початків літератури, вже від класичного гомерівського епосу живив образну систему художнього твору» [8, с. 111]. Локальність образу зумовлена певним національно-історичним побутом персонажів, їхньою соціальною сферою, пов'язана з настроєм, з усім емоційним і психологічним тоном твору: в тебе серце, як маятник у годиннику /Б. Лепкий/; висів туман, як брудна сива плахта /Б. Лепкий/; голос гетьмана м'який, як шовк, як оксамит /Б. Лепкий/; вуса, наче дві розмикані мітли /О. Турянський/;

пані Стефанія зблідла, як хустка /О. Турянський/; душа, як чорна скриня /В. Стефаник/; душа, як завалена хата /В. Стефаник/; нещастя..., як спотреблений кафтан /В. Будзиновський/; мов папір, сталеві стіни каси /О. Маковей/; звертівся дід, гей веретено /Марко Черемшина/.

Такі поняття народного побуту, як коса, ніж, серп, молот, меч, одяг та ін., створюють асоціативний план складних образів: її голос летів, гей крилатий ніж /М. Черемшина/; роги [корів] здіймалися понад пшеницею, немов чудні серпи /О. Турянський/; таємна сила виблискує ледяно, ніби гострий, сталевий, закривавлений кінець коси несамовитого косаря /О. Турянський/; ріка... подобала на мстивий меч /В. Стефаник/; степ ... виглядав, мов пошарпана з розпуки одежа /Б. Лепкий/. Зіставлення в одному семантичному ряді віддалених понять виявляє також тенденцію до перенесення світу відчуттів у світ конкретних реалій: зніці, як сверла /Б. Лепкий/; серце, як молот /О. Туринський/; важке зітхання, як ковальський мішок /Б. Лепкий/; душа, як чорна скриня /В. Стефаник/; слова рвалися, наче крихке скло /Б.-І. Антонич/. Отже, такі порівняння створюють влучні й несподівані образи, що оновлюють зображення, а звідси – своєрідність образного синтезу, властива західноукраїнській прозі початку ХХ ст.

Оригінальними є порівняльні звороти, в основі яких асоціації зі сфери інших видів мистецтва, наприклад: королевич Сігурд сидів на коні, немов статуя /І. Филипчак/; Мотря стояла, як з мармуру кута /Б. Лепкий/. Письменники часто дивляться на світ очима художника, передаючи суто живописні спостереження: очі, як перли /В. Стефаник/; камінь яснів, мов алмаз /Б. Лепкий/; і біліють [гори], мов срібні острови серед сірого моря мряки /О. Туринський/.

Проза західноукраїнських прозаїків наповнена також музично-звуковими асоціаціями. Музичне сприйняття природи, почуттів відображено в порівняннях: голос – як зависоко настроєна струна; як натягнена струна; лакеї – мов струна витягнені /Б. Лепкий/.

Розвиваючи фольклорну образність, використовуючи усталені народнопоетичні зв'язки, західноукраїнські письменники водночас творять нові образи: ниви, як віці добре годовані /В. Стефаник/; він занімів і затріпотався так само, як та риба на помості /О. Маковей/; палата вся закосичена квітками, як тота дівка, що йде до шлюбу /Марко Черемшина/; станув, мов стовп вкопаний в землю /В. Будзиновський/; щасливий, як віл під обухом /Б. Лепкий/. Частота вживання таких порівнянь свідчить про те, що народні інтонації органічно входять у мову автора й персонажів.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків. Метафора та інші образні засоби, вияскравлені у творах Б.-І. Антонича, В. Будзиновського, Б. Лепкого, С. Рудницького, В. Стефаника, О. Турянського, І. Филипчак, Марка Черемшини, відображають авторське сприйняття світу через призму рідної мови. Розгляд означених явищ в аспекті лінгвокультурології дає змогу говорити про національну самобутність українського художнього дискурсу, про специфіку образних засобів мови.

Західноукраїнські прозаїки початку ХХ ст. проявили себе тонкими знавцями людських душ, стали творцями нового художнього бачення, яке відкривало невідомий до того світ, те, чого ще не досягнула людська думка, що раніше було схованим, але так прагнуло виявити себе в образі, у слові. Перспективи

подальших досліджень убачаємо у вивченні інших одиниць мовної тропіки письменників початку ХХ ст., зокрема, метонімії та синекдохи.

Література:

1. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / общ. ред. Г. В. Рамишвили. Москва: ОАО ИГ «Прогресс», 2000. 400 с.
2. Сологуб Н.М. Мовний світ Олеса Гончара. Київ: Наукова думка, 1991. 140 с.
3. Франко І. Зібрання творів: у 50 т. Київ: Наукова думка, 1982. Т. 35. С. 108.
4. Коцюбинська М. Образне слово в літературному творі: питання теорії художніх тропів. Київ: Вид-во Акад. наук УРСР, 1960. 188 с.
5. Русанівський В.М. Структура лексичної і граматичної семантики. Київ: Наукова думка, 1988. 238 с.
6. Агеева В.П. Українська імпресіоністична проза. Київ: Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 1994. 160 с.
7. Єрмоленко С.Я. Синтаксис і стилістична семантика. Київ: Наукова думка, 1982. 264 с.
8. Потебня А. А. Мысль и язык. Киев: Синто, 1993. 203 с.

Kotovych V., Kravchenko-Dzondza O. Metaphor as a linguistic marker (on the material of Western Ukrainian prose of the beginning of the 20th century)

Summary. The article examines metaphor and other figurative means of speech, attested in the works of B.-I. Antonych, V. Budzinovskiy, B. Lepky, S. Rudnytskyi, V. Stefanyk, O. Turyanskyi, I. Filipchak, Mark Cheremshina, as a linguistic and cultural marker and as an expression of the figurative worldview of the Western Ukrainian wordsmiths of the beginning of the 20th century.

It has been found out that the artistic discourse of this period, characterized by a deep love for the native land and the people of this land, is reproduced by the rich verbal structures of the Ukrainian language, among which the appropriate place is given to the tropics. The study of artistic and value orientations, metaphorical images created by the masters of the word, opens the way to raising the ethnocultural foundations of the national worldview, lays the foundations of the picture of the world that distinguishes the national community.

The article emphasizes that metaphor is the process of transferring the meaning of one language unit or category from one object to another in the mind of a native speaker on the basis of similarities between them. Analogy and association, embedded in the nature of metaphor, lead to the emergence of an image that demonstrates a unique linguistic picture of the world. Linguistic studies were conducted on figurative lexical units, which represent the "triumph of poetic technique" of writers and their organic fusion with the national culture of the people.

It is substantiated that in the Western Ukrainian literature of the 20s and early 30s of the 20th century the phenomenon of "anthroponymization" of natural phenomena, i.e. attribution to animate and inanimate nature of processes and actions related to human activity, the authors transmitted through their own observations, creating a unique author's style and at the same time maintaining fidelity to the general trends of the national cultural tradition.

It has been concluded that Western Ukrainian novelists of the beginning of the 20th century showed themselves to be connoisseurs of human souls, became creators of a new artistic vision and enriched the Ukrainian artistic discourse with figurative metaphorical lexemes.

Key words: metaphor, linguistic and cultural marker, secondary nomination, figurative meaning, Western Ukrainian prose of the beginning of the 20th century.